

Sygn. akt V ACa 389/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Roman Kowalkowski
Sędziowie:	SA Maria Sokołowska (spr.) SA Jacek Grela
Protokolant:	sekr. sąd. Magdalena Tobiasz – Ignatowicz

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2013 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością

w D.

przeciwko (...) w B.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 4 kwietnia 2013 r. sygn. akt VI GC 19/13

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że pozbawia wykonalności w całości tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 2 marca 2010 roku wystawionego przez (...) w B., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z dnia 7 czerwca 2010 roku w sprawie (...),

2. w punkcie II (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 20.934 (dwadzieścia tysięcy dziewięćset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

III. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w T. kwotę 13.717 (trzynaście tysięcy siedemset siedemnaście) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Powód - (...) sp. z o.o w D. wystąpił przeciwko pozwanemu (...) w B. z powództwem o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci Bankowego Tytułu Egzekucyjnego z 2 marca 2010 r.(dalej: b.t.e.), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie o (sygn. akt (...)). W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że pozwany został zaspokojony. W tym zakresie powołał się na zawartą z pozwanym w dniu 15 stycznia 2007 r. umowę poręczenia kredytu odnawialnego udzielonego (...) sp. z o.o. w B., którego upadłość likwidacyjna została ogłoszona przez Sąd Rejonowy w T. w dniu 25 stycznia 2008 r. Poza poręczeniem, dodatkowe zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiło przewłaszczenie rzeczy ruchomych należących do kredytobiorcy o znacznej wartości księgowej, a także cesja praw z polisy ubezpieczeniowej. Wobec tego, że po ogłoszeniu upadłości kredytobiorcy, przewłaszczone ruchomości zostały wyłączone z masy upadłości i wydane (...) przez syndyka masy upadłości, doszło do pełnego zaspokojenia wierzyciela i spełnienia świadczenia. Pomimo tego pozwany sprzedał przysługującą mu wierzytelność (...) (...) S.A. w W., która w odrębnym postępowaniu sądowym dochodzi swoich praw wobec powoda. Reasumując, powód zajął stanowisko, że w dacie nadania klauzuli wykonalności b.t.e. pozwany nie legitymował się tytułem prawnym do jej nadania wobec: wydania (...) z masy upadłości przewłaszczonych ruchomości, których wartość księgowa przekracza wartość wierzytelności, zaspokojenia wierzytelności w zakresie kwoty 135.000,- zł. w wyniku ugody zawartej z (...), sprzedaży wierzytelności i zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, a następnie ujęcia jej na liście wierzytelności.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że w dacie wystawienia b.t.e. jego wierzytelność sięgała kwoty 400.000,- zł. z tytułu kapitału i odsetek. Przyznał, że część przewłaszczonych ruchomości sprzedał, a powód zaspokoił go w zakresie kwoty 135.000,- zł. oraz, że 22 marca 2010 r. wierzytelność sprzedał wraz z zabezpieczeniami.

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w T. powództwo oddalił oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd ten ustalił, iż w dniu 15 stycznia 2007 r. między pozwanym (...) i Zakładami (...) sp. z o.o. w B. została zawarta umowa o kredyt odnawialny w rachunku bieżącym w wysokości 800.000,- zł.. Zabezpieczenie spłaty którego stanowiła umowa poręczenia zawarta przez (...) z powodem.

W § 7 umowy poręczenia postanowiono, że powód, jako poręczyciel, poddaje się egzekucji w zakresie roszczeń wynikających z umowy kredytowej, a (...) może wystawić bankowy tytuł egzekucyjny do kwoty 900.000,- zł.

Kolejne zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiło przeniesienie na (...) przez kredytobiorcę własności oznaczonych rzeczy ruchomych o określonej wartości księgowej z zastrzeżeniem zwrotnego przeniesienia własności w przypadku spłaty kredytu w umówionym terminie.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z 25 stycznia 2008 r. ogłoszona została (...) sp. z o.o., a pozwany zgłosił swoją wierzytelność, którą syndyk ujął na liście wierzytelności. Na wniosek pozwanego ruchomości stanowiące przedmiot przewłaszczenia zostały wyłączone z masy upadłości i wydane(...).

Po ogłoszeniu upadłości kredytobiorcy, między kredytodawcą a poręczycielem doszło w dniu 18 sierpnia 2008 r. do zawarcia ugody, na podstawie której powód zobowiązał się spłacić w 10 ratach kredyt wraz z odsetkami (na dzień zawarcia ugody należność główna wynosiła 248.910, 61 zł.). Dodatkowo, powód zobowiązał się do bezpłatnej pomocy w sprzedaży maszyn i urządzeń wyłączonych uprzednio z masy, a stanowiących przedmiot przewłaszczenia, a także do bezpłatnego ich przechowywania. Łącznie powód zaspokoił roszczenie pozwanego w zakresie należności głównej w wysokości 135.000,- zł.

W dniu 2 marca 2010 r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny (należność główna wynosiła 223.910,61 zł), który postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z 7 czerwca 2010 r. został zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Uznając, że na skutek wydania pozwanemu z masy upadłości przewłaszczonej rzeczy doszło do pełnego zaspokojenia (...), powód pismem z 22 września 2009 r. wezwał pozwanego do zwrotu kwoty 135.000,- zł. zapłaconej w wyniku ugody, czego pozwany odmówił.

Pozwany podjął próby sprzedaży przewłaszczonej ruchomości, które tylko częściowo zakończyły się powodzeniem.

Pismem z 23 marca 2010 r. pozwany (...) zawiadomił powoda, że w dniu 22 marca 2010 r. dokonał cesji wierzytelności z umowy kredytowej na rzecz (...) (...) S.A. w W..

Sąd Okręgowy zważył, iż stan faktyczny sprawy jest między stronami bezsporny. Sporne jest, czy powód jako dłużnik z tytułu egzekucyjnego stanowiącego b.t.e. skutecznie zakwestionował istnienie obowiązku objętego tym tytułem. Jako przesłankę uprawniającą dłużnika do żądania pozbawienia wykonalności tytułu egzekucyjnego niebędącego orzeczeniem sądu przepis art. 840 § 1 k.p.c. wymienia zdarzenia, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności. Oznacza to, że dłużnik może podnieść wszelkie zarzuty materialnoprawne dotyczące wierzytelności banku, objętej b.t.e. zaopatrzonym w sądową klauzulę wykonalności powstałe przed jego wystawieniem, jak i po nadaniu klauzuli wykonalności.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo zwalczające wykonalność b.t.e. powinno być wytoczone przeciwko wierzycielowi, któremu przysługują uprawnienia wynikające z tytułu wykonawczego. W okolicznościach niniejszej sprawy od momentu cesji z 22 marca 2010 r., jest nim nabywca wierzytelności objętej b.t.e., który posiada legitymację procesową bierną.

Nawet jednak gdyby uznać istnienie takiej legitymacji po stronie pozwanego (...) – w ocenie Sądu I-instancji - żądanie pozwu również nie zasługuje na uwzględnienie. Powód nie kwestionuje w sporze zasadności treści b.t.e. i nie zaprzecza jej. Za zdarzenia wyłączające dopuszczalność egzekucji uznał: możliwość zaspokojenia się przez (...) z ruchomości przewłaszczonej na jego rzecz, zapłatę kwoty 135.000,- zł. i ujęcie wierzytelności objętej b.t.e. na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym dłużnika głównego- kredytobiorcy. Zdaniem Sądu Okręgowego żadne z tych zdarzeń nie spowodowało wygaśnięcia zobowiązania z tytułu egzekucyjnego, które w dacie jego wystawienia, jak i przelewu wierzytelności pozostało niezmienione w zakresie należności głównej (kapitału) wynoszącej 223.910, 61 zł., a częściowe zaspokojenie zobowiązania w wyniku ugody zawartej z Bankiem, czy spieniężenia przewłaszczonej ruchomości, spowodowało jedynie zmniejszenie zadłużenia z tytułu odsetek i kosztów. Ani wydanie (...) przez syndyka masy upadłości kredytobiorcy przewłaszczonej rzeczy ruchomych, ani ujęcie wierzytelności (...) na liście wierzytelności nie spowodowało automatycznie skutku w postaci wygaśnięcia zobowiązania wynikającego z b.t.e. Także ujęcie wierzytelności na liście wierzytelności nie spowodowało skutku w postaci zaspokojenia pozwanego.

Sąd Okręgowy zauważył nadto, że możliwość żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego istnieje tak długo, jak długo zachodzi możliwość jego wykonania. Wytoczenie powództwa opozycyjnego jest niedopuszczalne w sytuacji, gdy wygasła wykonalność na skutek wyegzekwowania całego świadczenia. Jeżeli powód twierdzi, że zobowiązanie przestało istnieć na skutek zdarzeń przywołanych w pozwie, czego jednak nie wykazał, powództwo opozycyjne, także z tego względu podlegało oddaleniu.

We wniesionej apelacji powód Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Skarżący zarzucił:

1) błędne ustalenie, polegające na uznaniu, że po stronie pozwanego (...) brak jest legitymacji procesowej biernej;

2) niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie zarzutu powoda, iż w dacie nadania bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności pozwany nie był już wierzycielem powódki na skutek wcześniejszego zbycia wierzytelności.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna.

Ustalenia faktyczne, niezbędne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie budzą wątpliwości i stąd Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Poza sporem jest przede wszystkim okoliczność, że kwestionowany w niniejszym procesie Bankowy Tytuł Egzekucyjny z dnia 2 marca 2010 r. (dalej b.t.e.) zaopatrzony w sądową klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego we W. z dnia 7 czerwca 2010 r. obejmuje wierzytelności pozwanego (...) w B. wobec powoda wynikające z czynności bankowych.

Niesporne jest również, że wierzytelności objęte tym tytułem stały się przedmiotem cesji na podstawie umowy zawartej przez pozwanego (...) z (...) (...) S.A. w W. z dnia 22 marca 2010 r.

Pierwsza ze wskazanych okoliczności ma decydujące znaczenie dla oceny istnienia po stronie pozwanego (...) legitymacji procesowej bierniej w procesie o pozbawienie b.t.e. wykonalności. Legitymację taką posiada bowiem wierzyciel określony w bankowym tytule egzekucyjnym niezależnie od tego, czy wierzytelność objęta tym tytułem w rzeczywistości mu przysługuje, czy też w wyniku jej zbycia przeszła na inny podmiot, w szczególności podmiot nie będący bankiem. Wskazać w tym miejscu należy na specyfikę wierzytelności objętych bankowym tytułem egzekucyjnym scharakteryzowaną w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. uchwały z dnia 7.01.2004 r., III CZP 48/03, OSNC 2004/10/155, z dnia 2.04.2004 r., III CZP 9/04, OSNC 2005/6/98, oraz wyrok z dnia 21.09.2005 r., V CK 152/05 niepublikowany). Sąd Najwyższy podkreślił w wymienionych orzeczeniach, iż wyposażając banki w uprawnienie do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych ustawodawca przyznał mu przywilej kwalifikowany i wyjątkowy. Umożliwił im realizację roszczeń cywilnoprawnych bez konieczności ich dochodzenia w sądowym postępowaniu rozpoznawczym. Z tego względu w Prawie bankowym wytyczone zostały ściśle ramy prawne dopuszczalności posłużenia się przez bank bankowym tytułem egzekucyjnym w celu dochodzenia wierzytelności od jego dłużników. Przyjmuje się już powszechnie, że na podstawie wystawionego przez bank bankowego tytułu egzekucyjnego, zaopatrzonego w sądową klauzulę wykonalności może być prowadzona jedynie egzekucja wierzytelności bankowej i tylko na rzecz banku, a nie na rzecz innej osoby.

Zatem w sytuacji, gdy bank jako uprzywilejowany wierzyciel dokona zbycia wierzytelności na rzecz podmiotu nie będącego bankiem, traci uprawnienie do korzystania z uproszczonego trybu dochodzenia roszczeń na podstawie b.t.e. zaopatrzonego w sądową klauzulę wykonalności. Nabywca wierzytelności bankowej nie będzie też mógł uzyskać klauzuli wykonalności nadanej b.t.e. w trybie art. 788 kpc, ale niezbędne stanie się dochodzenie przez niego roszczeń z wierzytelności tych wynikających na zasadach ogólnych, w trybie procesu cywilnego.

W okolicznościach niniejszej sprawy wierzytelność pozwanego (...) w stosunku do powoda, objęta kwestionowanym tytułem wykonawczym przeszła – w wyniku cesji wierzytelności na podmiot nie będący bankiem – (...) (...) S.A. w W.. Słusznie zatem uznał Sąd Okręgowy, że jedynie ten podmiot może być obecnie za wierzyciela powódki. Nie oznacza to jednak, że pozwany (...) nie jest legitymowany biernie w niniejszej sprawie. Jak już bowiem wskazano to pozwany figuruje jako wierzyciel powoda w bankowym tytule egzekucyjnym zaopatrzonym w sądową klauzulę wykonalności, a zatem w tytule wykonawczym mogącym stanowić podstawę egzekucji (art. 776 kpc). Tytuł wykonawczy o takiej treści funkcjonuje w obrocie i wobec wynikającego z treści art. 804 kpc zakazu badania przez

organ egzekucyjny zasadności obowiązku objętego tym tytułem może stanowić potencjalne zagrożenie prowadzenia przez pozwanego egzekucji przeciwko powodowi.

Bez znaczenia pozostają przy tym podnoszone przez pozwanego argumenty, iż po zawarciu umowy przelewu wierzytelności wydał nabywcy kwestionowany tytuł. Podstawą powództwa opozycyjnego nie jest bowiem fizyczne posiadanie dokumentu tytułu wykonawczego, ale jego istnienie w obrocie stwarzające dla dłużnika potencjalne zagrożenie prowadzenia przeciwko niemu egzekucji na podstawie tego właśnie tytułu.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że zbycie wierzytelności objętej tytułem wykonawczym jest równoznaczne z wygaśnięciem zobowiązania w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 kpc, przy czym chodzi tu o wygaśnięcie zobowiązania między wierzycielem, który uzyskał na swoją rzecz tytuł wykonawczy a dłużnikiem (por. J. Jankowski „Kodeks postępowania cywilnego Komentarz pod red. K. Piaseckiego, Wyd. C.H. Beck, Wyd. 4, W-wa 2006 r, Tom II, str. 811 a także H. Pietrzakowski „Kodeks postępowania cywilnego” Komentarz pod red. T. Erecińskiego, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, W-wa 2007, Wyd. 2, tom 4, str. 197). Wygaśnięcie zobowiązania ze wskazanej przyczyny nie odnosi zatem żadnego skutku wobec nabywcy wierzytelności objętej b.t.e., który nie będąc bankiem zmuszony jest do dochodzenia roszczeń wynikających z nabytej wierzytelności na zasadach ogólnych.

Z oświadczeń stron złożonych w toku rozprawy apelacyjnej wynika, że nabywca wierzytelności ((...) (...) S.A. w W.) wystąpił z powództwem przeciwko powodowi o wierzytelność objętą kwestionowanym b.t.e. i uzyskał nieprawomocny wyrok uwzględniający to powództwo. W sytuacji uprawomocnienia się tego wyroku istniałyby zatem dwa odrębne tytuły egzekucyjne obejmujące tę samą wierzytelność, co stanowi dodatkowy argument przemawiający za uwzględnieniem powództwa.

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że powództwo podlegało uwzględnieniu bez potrzeby rozstrzygnięcia o zasadności zarzutu powoda odnoszącego się do spełnienia świadczenia wynikającego z kwestionowanego b.t.e.

Niezależnie bowiem od oceny zasadności tego zarzutu istnieją podstawy do uwzględnienia powództwa, bowiem wobec zbycia przez pozwanego (...) wierzytelności objętej zaskarżonym tytułem wykonawczym wygasło zobowiązanie powoda wobec pozwanego, a zatem została spełniona przesłanka powództwa opozycyjnego określona w art. 840 § 1 pkt. 2 kpc.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na mocy art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok poprzez uwzględnienie powództwa.

Zmiana merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy spowodowała też konieczność zmiany orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu.

Zgodnie z treścią art. 98 § 1 kpc koszty te ponosi strona ostatecznie przegrywająca sprawę. Tak więc pozwany winien zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty procesu.

Powód poniósł z tego tytułu następujące koszty: kwotę 13.717 zł – opłaty od pozwu oraz kwotę 7.217 zł kosztów zastępstwa procesowego, co daje łączną kwotę 20.934 zł, którą zasądzono w punkcie I ppkt. 2 wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc w punkcie II wyroku.

Wobec zwolnienia powoda od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji, koszty tej opłaty w wysokości 13.717 zł należało zasądzić od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa na podstawie art. 113 § 1 ustawy o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnym.